

Radnóti Miklós

NEMTUDHATOM

*Nemtudhatom, hogy másra ke téjeknit jelent
relemszilóváznítt e lágplól ölet
kís ország nessesinggerelloromilaga
Belőle rőttemén, mint fátörzsből göngy-ága
s renéleny testenén, ujde földbe síppedel.
Ithunvagok, S haréna lábanhoz térdépel
egy-egy bokor, revét is, virágát is tudnu
tudnu, hogy neme nerek, kikennek az uton
s tudnu, hogy mit jelenthet egy nyári alkonyon
a házalakól csurgó vízről éjzárkon
Ki gépszáll földbe, anakté képe téj,
s mentője, hol lakot itt Vörösmarty Mihály
anakté nit réjt e tékép? gyarat s vadlakatánát,
de relemszilóskét, öket, tonyot, szeliditánát,
az gyarat lát a látsónés szántó földéket,
még én adlgozt is, ki dögéit reneg
erdőt, fűtlyös gümülsüst, szilít és síndot,
asírukkút anyokát, ki hallanszógot,
s mi firtól pusztitánb vasút, vagy gyarat
az lakat háza, a lakat előtte áll s szíven
piros zászló lezében kürtte sok gerek
s agyarakukarátankonudr hepereg
és ott a park, a rég szerelneklányona,
a csókaközé szánban hol néz, hol áfonya
s az iskolán nenenén, a járdá perenén
hogyne feleljek az új egykőre léptemenén
imitt e kő, de firtól elő se látható
rins miszer, nellyel mindez jól negmutatható*

*Hsz hűsösök vagyunkni, akár a tölthi rép
s tudjuk niben véleztük, mikor, hol és nilyép
de éhnek dögökéit, kiltőkis hűtelen
és cseesszópuk, alihben megő az ételem
világit benik, azük süét pinéde bújva
négjelt remír hazánkva újbd a béke ujjá
slójtott száunkanajánfi sszónál ökélelek*

Negyszáznadát hűtsidrákvinasztó éji féleg

1944. január 17.

Gondolatok Radnóti Miklós sírjánál

Tisztelettel köszöntöm az Országos Erdészeti Egyesület 135. Vándorgyűlésére érkezett minden kedves vendégünket.

Vándorgyűlésünket a 60 évvel ezelőtt, itt a kisalföldi erdők fái alatt mártírhalált halt, tragikus sorsú költőnk, Radnóti Miklós sírjánál nyitjuk meg.

Tesszük ezt azért is, mert amikor egy évvel ezelőtt felkérést kaptunk a rendezésre, tudtuk, hogy ennek a Vándorgyűlésnek jelentőségét az is emeli, hogy első alkalommal rendezzük európai uniós erdészként.

Ennek szellemében választottunk jelmondatot az európai gondolkodású,

hazáját hön szerető költőnkől, Radnóti Miklóstól. Reméljük, hogy európai uniós tagságunk a gyarapodó „lombosodó” erdőket, erdőgazdálkodást fogja jelenteni, ahol együtt jární jó.

Győr, (Jaurinum) (Raab Ráb); szabad királyi város Győr vmegyében, régi neveze magyarul Paur Geur, Geor, Jenor; Deákul Naur, Jaurum, Javarinum. Fekszik egy kies térségen a Rába és Rábca vizeknek a kis Dunába való ömlésüknél, mind Budától, mind Béctől 18 mfdnyi távolságra. Kik építették legelőször, azt bizonyosan meghatározni nem lehet; de annyi bizonyos, hogy a rómaiak Arabona, Rabona nevű szállítványuk már itt állott, mint ezt több kiasott római emlékkövek, koporsók, pénzek eléggé bizonyítják.

V. István lakosokat híván be a várba, azokat nevezetes szabadságokkal megajándékozta 1271-ben, mint ez kitetszik a város levéltárában fenmaradt 1295-évi ápril 6-kán költ, III. András király megerősítő leveléből. Erzsébet királynő Albert özvegye itt lépett egységre I. Ulászló királlyal.

A Mohácsi ütközet után a vár I. Ferdinand kapitányától Lamberg Kristoftól feldulatván a Töröknek zsákmányul hagyatták.

Később alkalmas fekvése miatt I. Ferdinand majd Maximilian megerősítette.

1594-ben, sept. 29-kén gróf Hardegg Ferdinand, és Berlin János főkapitányok a várat 6000 ór katonával együtt Sinan Török-Pasának hűtlenségéből feladták.

De 1598-ban marc. 22-kén, herceg Schwarzenberg Adolph és Pálffy Miklós vezérek északnak idején meglepven hadi fortéllal visszavették.

1784-ben József császár parancsolatjából Győr császár az erősegek sorából kitoröltetett.

1809-ben azonban ujra kezdték helyre állítani, s annyira is megerősítették, hogy a francziák ostromának ugyanazon évben, jun. 14-étől kezdve 22-ig derekasan ellenállhatott, mindazáltal ekkor bevétetvén, a francziák minden bástyáit szélyelrugatták, miután 5 hónapi itt tartozkodások alatt, az agyuzás és bombák által a városnak 2,784,560 fr. kárt okoztak volna, ide nem értvén még a 2,835,760 fr. menő sarcolásokat, részint készpénzben, részint nyers termékekben és portékákban.

1820-ban, a vár bástyái és sánczai ismét elrontattak, s betöltettek, úgy hogy ezek helyét most séta s más kertek és házak foglalják el.

Népessége a városnak közel 18,000 lélek, kik kevés németet kivéve mind magyarok, vallást illetőleg $\frac{3}{4}$ r. kath. $\frac{1}{4}$ protestansok, t. i. evang. és reformátusok; végre kevés óhitű, házak száma 1308.

A belső város derék házakkal, részint két-emeltesekkel ékeskedik. Utczái csinosak, tiszták és kövezve vannak. Közepén álló négyszögü piacza elég tágas, és szép épületekkel vétetik körül. A majoroknak

nevezett külvárosban van a postahivatal, kalvaria, sok korcsmával, mesteremberekkel, s gyümölcsöskertekkel egyetemben. Itt tartatik a 6 országos vásár, mellyek kivált lovakra, aztán szarvasmarhákra nézve nevezetesek. 1104 mesteremberei közül legszámosabbak a vargákon és szabókon kívül a molnárok, takácsok, szücsök, fazekások és mészárosok. Kereskedése igen élénk gabonával, borral, dohánnyal, gubaccsal, nyers bőrökkel, sertésekkel, lovakkal és ökrökkel.

Győr 54 lábbal fekszik alább Pozsonnál, pedig a Duna esete Béctől Győrig 163 láb, s innen láthatni hogy a Duna folyamának sebessége Győr és Pozson közt felette csekély, s medre csaknem alantabb esvén mint a Rába és Rábca vizek, a város nagyon ki van téve az árvizeknek, s ezért olly sok és költséges töltéssel kénytelen magát védelmezni, hogy ennyit, Szégedet kivéve, egy város se mutathat elő hazánkban.

